

I. IZLAGANJA

Božidar Mrakovčić

NOVOZAVJETNO SVEĆENIŠTVO I NJEGOV ODNOS PREMA EUHARISTIJI

Dr. sc. Božidar Mrakovčić
UDK: 225/228[254+262.14]:265.3
Pregledni rad

U članku autor obrađuje temu novozavjetnog svećeništva koju u zadnjem dijelu povezuje s temom euharistije. Polazi od evanđelja u kojima se izričito ne govori o kršćanskom svećeništvu, ali se jasno, u odnosu na ono obredno, daje prednost egzistencijalnom štovanju Boga „u duhu i istini“. U nastavku se razvija tema Kristova svećeništva kako ju donosi Poslanica Hebrejima. Autor se pri tom oslanja prije svega na poznatoga bibličara Alberta Vanhoyea čiji su radovi na tu temu među najpoznatijima i najpriznatijima. Najprije se raspravlja o Isusovim svećeničkim kvalitetama, o njegovoj povezanosti s Bogom (vjerodostojnost) i blizini ljudima (milosrđe). Radi se o kvalitetama bez kojih bi njegovo posredništvo bilo neefikasno, a koje je Isus usavršio u svojoj mucu. Slijedi govor o novosti Kristova svećeništva u odnosu na ono starozavjetno. Prema Poslanici Hebrejima, Isus je kao veliki svećenik Posrednik novoga Saveza. Zahvaljujući njegovoj svećeničkoj žrtvi na križu, koju on ostvaruje „po Duhu vječnome“ (Heb 9,14), Isusova je smrt preobražena u sredstvo novoga Saveza u koji vjernici ulaze svojim jedinstvom s Kristom. Isus je posvećen za velikoga svećenika ne obredima odvajanja nego po svojoj smrti koja ga je učinila do kraja prokušanim u solidarnosti s ljudima i u poslušnosti Ocu. Kristova svećenička žrtva nova je i s obzirom na svrhu, sadržaj i sredstvo prinošenja. Svrha joj je Isusova unutarnja preobrazba, sadržaj Isusovo tijelo, sredstvo posvećenja ogranj Duha Svetoga. Isus je svećenik po redu Melkisedekovu i kao takav, za razliku od starozavjetnih svećenika, nakon što je prinio jednu jedincatu žrtvu, ostaje dovijeka svećenik i jedini Posrednik između Boga i ljudi. Novost je Kristova svećeništva i otvorenost za participaciju, i to na dvostruk način: preko krsnoga i ministerijalnoga svećeništva. O krsnom ili kraljevskom svećeništvu

govore 1 Pt i Otk. Što se tiče ministerijalnoga svećeništva, Novi zavjet tek pripravlja za primjenu naslova svećenik na crkvene službenike sugerirajući potrebu njihove posredničke uloge za izgradnju Crkve. U posljednjem dijelu članka autor donosi neke poveznice između novozavjetnog svećeništva i euharistije. Slaveći euharistiju vjernici se sjedinjuju s Isusom koji im kao veliki svećenik posreduje dinamizam Očeve i svoje ljubavi i tako im posreduje novi Savez, tj. istinsko zajedništvo s Bogom i s ljudima. U euharistiji Krist veliki svećenik, preko ministerijalnoga svećenstva, posreduje vjernicima snagu ljubavi, neophodnu za prinošenje duhovnih žrtava, tj. za življenje kraljevskoga svećenstva.

Ključne riječi: svećenik, veliki svećenik, krsno svećenstvo, ministerijalno svećenstvo, žrtva, euharistija, novi Savez.

* * *

Uvod

Odnos svećeništva i euharistije na prvi pogled čini se vrlo jasnim i logičnim. Svaki se Veliki četvrtak propovijeda da je Isus na Posljednjoj večeri riječju „Ovo činite meni na spomen“ (Lk 22,20; 1Kor 11,24-25) ustanovio ne samo sakrament euharistije nego i svetoga reda. Prema Djelima apostolskim, prva kršćanska zajednica u Jeruzalemu redovito se sastajala na „lomljenje kruha“, tj. na euharistiju (usp. Dj 2,42). Imamo, dakle, sigurnost da se zapovijed koju je Isus dao apostolima izvršavala od samih početaka Crkve.

Očekivati je da su apostoli presjedali slavljenju euharistije kao nosioci svećeničke ovlasti koju im je Isus dao na posljednjoj večeri. Interesantno je, međutim zapaziti da o predsjedateljima euharistije Novi zavjet dosljedno šuti, osim u jednom slučaju (usp. Dj 20,7-12).¹ Zanimljivo je također napomenuti da se u pastoralnim poslanicama, koje od svih novozavjetnih spisa najjasnije govore o crkvenim strukturama, među dužnostima biskupa i prezbitera nigdje ne navodi predsjedanje euharistiji.

¹ Djela izvještavaju da je Pavao prvoga dana u tjednu okupljenim kršćanima u jednoj kući u Troadi najprije propovijedao, a zatim razlomio kruh i blagovao. Ovo je, čini se, u Novome zavjetu jedini izvještaj o nekom pojedincu koji predvodi euharistiju. Međutim, ni u ovome slučaju nisu svi autori složni oko procjene misli li se u r. 11 na euharistijsko ili obično lomljenje kruha.

Osim što se u Novom zavjetu gotovo nikada ne govori o predsjedateljima euharistije, još je očitije da se te vjerojatne predsjedatelje, bili to apostoli, episkopi, prezbiteri ili drugim imenima nazivani crkveni službenici, nikada ne naziva svećenicima (ιερεύς).² Valja također spomenuti i činjenicu kako novozavjetne knjige koje govore o svećeništvu (Heb, 1Pt, Otk) ne govore izričito i o euharistiji. To, međutim, nikako ne znači da između ovih dviju tema ne postoji nikakva poveznica. I euharistija i svećeništvo imaju izvor u istom pashalnom misteriju.

Najveći dio članka – Svećenička je godina – posvećujemo temi novozavjetnoga svećeništva. Polazimo od evanđelja u kojima se nigdje izričito ne govori o kršćanskom svećeništvu. Prijeći ćemo zatim na temu Kristova svećeništva u Poslanici Hebrejima. Okrenut ćemo se zatim tekstovima koji govore o općem svećeništvu kršćana. Pokušat ćemo pronaći i novozavjetna mjesta koja implicitno govore o ministerijalnom svećeništvu. Na kraju ćemo istaknuti određene poveznice između novozavjetnoga govora o svećeništvu i euharistiji.

1. Prednost egzistencijalnog štovanja Boga pred obredom³

Svećenik, prema povijesti religija, kako mu i samo ime kaže, pripada sferi svetoga. U poganskim religijama svećenik je bio prvenstveno čovjek obreda koji zna kako ući u kontakt sa svetim i postići naklonost bogova. Zato je redovito bio vezan za neki sveti prostor, uz svetište gdje je obavljao obrede. Sličnu ulogu imali su i svećenici u Starome zavjetu. Premda im je Mojsije povjerio Zakon da ga čuvaju, čitaju i poučavaju (usp. Pnz 31,9; 33,10), starozavjetni su se svećenici najčešće i najradije bavili prinošenjem hramskih žrtava (Pnz 33,10). Kao i poganski svećenici, i oni su također po mnogočemu bili izdvojeni od naroda. Biral su se isključivo iz Le-

2 Izraz svećenik se u jednini u Novom zavjetu, osim za židovske i poganske svećenike, koristi isključivo za Isusa Krista i to jedino u Poslanici Hebrejima: 10 se puta na Isusa primjenjuje naslov veliki svećenik (ἀρχιερεύς), a 6 puta jednostavno svećenik (ιερεύς). U množini se izraz svećenik tri puta koristi u Otk za kršćane (1,6; 5,10; 20,6). Osim toga, u 1Pt dvaput nalazimo zbirnu imenicu svećenstvo (1Pt 25,9: ιερατεύμα) koja se ne odnosi na pojedine kršćane nego na Crkvu.

3 Za ovaj dio članka usp. Jean-Louis SKA, Svećenik u Starom i Novom savezu, u: Služba Božja, 49 (2009.) 2, 131-154.

vijeva plemena. Kako bi bili obredno čisti, tj. prikladni za kontakt s Bogom, morali su obdržavati posebna pravila (usp. Lev 21).

Ovakav tip svećeništva zadržao se u židovstvu sve do Isusova vremena. Svećenici su bili vezani uz Jeruzalem, hram i žrtve. Puno bliži ljudima bili su farizeji koji su naglašavali činjenicu da je čitav izraelski narod „svećeničko kraljevstvo, narod svet“ (Izl 19,6). Pri tom su insistirali na obrednoj čistoći čitava naroda koja je uključivala zabranu blagovanja nečistih jela, različita obredna pranja, zabranu dodira s javnim grešnicima i osobito s poganima (usp. Mk 7,3-4; Iv 19,28). Smatrali su kako ne trebaju samo svećenici biti odvojeni od ljudi nego i čitav židovski narod kao sveti narod treba biti odijeljen od ostalih naroda.

Premda su farizeji i pismoznanci u evanđeljima žestoko kritizirani, Isus je bio puno sličniji učitelju Zakona nego hramskom svećeniku. Isus, naime, nije bio hramski svećenik nego laik. Nije se rodio iz svećeničke obitelji niti je pripadao Levijevu plemenu. Za svoje suradnike zvao je učenike i apostole, slično kao i učitelji Zakona njegova vremena. Isusovo djelovanje nije se sastojalo u prinošenju žrtava nego u naviještanju evanđelja i naučavanju po sinagogama, liječenju bolesnih i izganjanju zloduha. Nije bio vezan uz jeruzalemski hram nego je neumorno prolazio gradovima i selima Palestine. U komunikaciji s ljudima nije se dao ograničiti pravilima obredne čistoće. Na kraju svoga života prinio je žrtvu, ali ne u hramu nego izvan Jeruzalema, na Golgoti. Nije žrtvovao ni junca ni janjca ni golubicu nego je za otkupljenje ljudi na žrtveniku križa prinio svoje vlastito tijelo i krv.

Poslije uskrsnuća nije svoje učenike poslao u svijet u prvom redu promicati novi oblik liturgije nego učiniti sve narode njegovim učenicima krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što im je zapovjedio (usp. Mt 28,19-20). Jasno je da je među zapovijedima koje valja čuvati i Isusova riječ „Ovo činite meni na spomen“. Obred „lomljenja kruha“ prisutan je u Crkvi od samih njezinih početaka (Dj 2,42). Međutim, i krštenje i euharistija imaju za krajnji cilj oblikovanje zajednice Isusovih učenika koji žive u jedinstvu sa svojim Učiteljem, prema njegovu primjeru i snagom

njegova Duha. Cilj naviještanja evanđelja nije prvenstveno neki nov način obrednoga slavljenja Boga nego novi život utemeljen na intimnom i egzistencijalnom odnosu s Isusom.

Šaljući svoje učenike svim narodima (usp. Mt 28,19) Isus ruši zid koji je dijelio Izrael od ostalih naroda. Isus želi da njegova Crkva bude otvorena za sve narode, da svi narodi budu sveti, „kraljevsko svećenstvo“. Podjelu između svetoga i profanoga na osobit način ruši također i četvrto evanđelje započinjući govorom o utjelovljenju vječne Riječi (Iv 1,14). Po utjelovljenju sveto je prodrlo u profani svijet i preobrazilo ga. Odsada svaki čovjek i svaki trenutak mogu biti mjestom bogoslužja. Odsada čitav život postaje liturgija, štovanje Boga u duhu i istini (Iv 4,20-24). Bogoštovlje nije više vezano uz neko određeno mjesto nego uz osobu Isusa Krista čije je tijelo pravi hram (Iv 2,19-22). Pravo štovanje Boga nije više ono obredno nego egzistencijalno, u duhu i istini, tj. u životu življenom snagom i inspiracijom Duha Svetoga u skladu s istinom – s Isusom, s njegovim riječima i djelima, s čitavom njegovom osobom.

2. Isus Krist - vjerodostojan i milosrdan svećenik⁴

Poslanica Hebrejima jedini je spis Novoga zavjeta koji Isusa naziva svećenikom.⁵ Ostali novozavjetni spisi to ne čine najvjerojatnije zato jer nisu htjeli Isusovo svećeništvo poistovjetiti s levitskim svećeništvom Staroga zavjeta.⁶ Starozavjetne svećeničke kategorije trebalo je najprije temeljito preraditi i tek onda primijeniti na no-

4 Za ovaj dio članka usp. Albert VANHOYE, *Il sacerdozio di Cristo*, u: Albert VANHOYE – Franco MANZI – Ugo VANNI, *Il sacerdozio della Nuova Alleanza*, Milano, 1999., 27-43. Usp. također Albert VANHOYE, *Gesù Cristo il Mediatore nella Lettera agli Ebrei*, Assisi, 2007., 67-88. Govor o Isusovim posredničkim vrlinama može se naći i kod domaćih autora koji su pisali o Kristovu svećeništvu u Poslanici Hebrejima. Usp. Bonaventura DUDA, *Kristovo svećeništvo prema Poslanici Hebrejima*, u: *Bogoslovska smotra*, 41 (1971.) 1, 46; Božo LUJIĆ, *Takav nam veliki svećenik i bijaše potreban. Kristovo otkupljenje u Poslanici Hebrejima*, u: *Biblija danas*, 4 (1999.) 1, 7-8; Marijan MANDAC, *Isus – Veliki svećenik prema Poslanici Hebrejima*, u: *Služba Božja*, 47 (2007.) 2, 138-140.

5 Razni novozavjetni autori Isusa nazivaju Kristom, Gospodinom, Sinom Božjim, Spasiteljem, Otkupiteljem, Učiteljem, Sinom Davidovim, Sinom Čovječjim, Emanuelom, Prorokom i mnogim drugim naslovima kojima žele reći tko je Isus u odnosu na Boga i u odnosu na nas. Svećenikom ga, međutim, naziva samo Poslanica Hebrejima.

6 Usp. Ivan ZIRDUM, *Otajstvo Kristova svećeništva*, u: *Bogoslovska smotra*, 70 (1999.) 4, 579-580.

vost Krista i kršćanstva. Autor Poslanice Hebrejima je, meditirajući nad Kristovim pashalnim misterijem, premislio pojam svećeništva i zaključio da se Isusu ne samo može nego i treba pridati naslov svećenika, štoviše jedinog velikog svećenika novoga Saveza. Ovakav je naslov autor poslanice dao želeći naglasiti njegovu posredničku ulogu, specifičnu upravu za svećeništvo, kako starozavjetno tako i novozavjetno (usp. Heb 5,1).

Za uspješno posredništvo potrebne su specifične kvalitete o kojima poslanica Hebrejima govori već kod prve primjene naslova veliki svećenik na Isusa: „Stoga je trebalo da u svemu postane braći sličan, da milosrdan bude i ovjerovljen veliki svećenik u odnosu prema Bogu kako bi okajavao grijeha naroda“ (Heb 2,17). Ovom rečenicom autor Isusu kao Velikom svećeniku pridaje dvije kvalitete: milosrđe i ovjerovljenost, tj. vjerodostojnost. Milosrđe i vjerodostojnost nisu moralne nego svećeničke kreposti. One su nužne da bi svećenik mogao izvršiti svoju ulogu, a to je biti posrednik između Boga i ljudi. Zato mu je potreban dobar odnos kako s jednom tako i s drugom stranom, tj. i s Bogom i s ljudima. Kristova vjerodostojnost kao svećenika temelji se na njegovu intimnom odnosu s Bogom koji jamči uspješnost njegova posredništva. S druge strane, Isusovo milosrđe prema nama daje nam sigurnost da se on zaista za nas zauzima, da mu je stalo do nas. Svećeničko posredništvo moguće je samo ako se ove dvije kvalitete ujedine. Samo jedna kvaliteta nije dovoljna. Svećenik da bi bio posrednik između Boga i ljudi, mora nužno imati i vertikalnu i horizontalnu dimenziju, tj. treba biti snažno povezan s Bogom i blizak ljudima.

2.1. Vjerodostojan svećenik

Autor Heb je u 2,17 Isusa opisao kao milosrdnog i ovjerovljenog Velikog svećenika. U daljnjem tekstu razrađuje te dvije Isusove svećeničke kvalitete, ali obrnutim redom. Najprije govori o Isusovoj vjerodostojnosti (Heb 3,1-4,14), a zatim o njegovom svećeničkom milosrđu (Heb 4,15-5,10). Govoreći o Isusovoj vjerodostojnosti Poslanica Hebrejima kaže: „Stoga, braćo sveta, sudionici nebeskoga poziva, promotrite Apostola i Velikoga svećenika naše vjere – Isusa:

on je ovjerovljen kod Onoga koji ga postavi kao ono i *Mojsije u svojoj kući njegovoj*“ (Heb 3,1-2). Mojsije je u Starome zavjetu posredovao narodu Božju riječ, Božju volju – Zakon. Preko Mojsija Bog je govorio svome narodu. Poslanica Hebrejima započinje riječima: „Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima po prorocima; konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu“ (Heb 1,1-2). Dakle kao što je govorio nekada preko Mojsija, tako Bog sada govori preko Isusa. Međutim, odnos je između Boga i Mojsija s jedne strane i Boga i Isusa s druge strane kvalitativno različit. Mojsije je bio Božji sluga, prorok, prijatelj (Izl 33,11). Isus je pak Božji Sin i kao takav u potpunosti je i neusporedivo kvalificiran prenijeti nam Božju volju. Posredujući Božju riječ Isus obavlja funkciju apostola (poslanika) i velikoga svećenika jer uloga je svećenika biti „glasnik Gospodina nad Vojskama“ (Mal 2,7). Budući da Isus kao Sin ima savršenu posredničku vjerodostojnost na riječ Božju koju on kao svećenik prenosi, treba odgovoriti cjelovitom vjerom (usp. Heb 4,14).

2.2. Milosrdan svećenik

Prvi aspekt Isusova svećeništva, njegova vjerodostojnost koju ima kao Sin Božji i uskrsli Gospodin, mogla bi kod nas grešnih ljudi izazvati osjećaje nedostojnosti i straha što bi nas od Krista udaljilo i dovelo u pitanje uspjeh njegove posredničke uloge. Međutim, tu opasnost uklanja drugi aspekt Kristova svećeništva, a to je, prema Poslanici Hebrejima, milosrđe koje Isusa čini nama ljudima bliskim i pristupačnim. Autor poslanice opisuje Isusovo svećeničko milosrđe sljedećim riječima: „Ta nemamo takva Velikog svećenika koji ne bi mogao biti supatnik u našim slabostima, nego poput nas iskušavana svime, osim grijehom“ (Heb 4,15). Isus je dakle svoje milosrđe prema nama pokazao tako što je ne samo postao jedan od nas nego je svojom smrću na križu preuzeo na sebe sudbinu najugroženijih i najponiženijih. Kao takav Isus ima neograničenu sposobnost suosjećanja. Isus je kao čovjek svoju poziciju uskrsloga Gospodina koji sjedi zdesna Ocu postigao upravo dovodeći svoju solidarnost s nama do krajnjih granica. Zbog pretrpljene smrti slavom je i časti

ovjenčan (usp. Heb 2,9). Tako stečena sadašnja slava ne odvaja Isusa od nas nego mu samo omogućuje priteći u pomoć našoj slabosti.

Što se tiče Kristove sličnosti s njegovom braćom, autor naglašava jedan izuzetak. Poput nas, iskušavan je svime „osim grijehom“ (Heb 4,15). Isus je bio kušan i napastovan, ali nije sagriješio. Nije li Krist, ako je htio u potpunosti s nama biti solidaran, morao popustiti napasti i sagriješiti? Grijeh, međutim, kao manifestacija egoizma nikada ne pridonosi solidarnosti nego stvara podjele. Dovoljno se sjetiti međusobnih optužbi Adama i Eve nakon prvoga grijeha (usp. Post 3,11-13). Dakle autentična solidarnost s grešnicima nije u tome da se postane sudionikom u njihovu grijehu već u tome da s njima zajedno, premda nevin, ponese sav teret posljedica grijeha. Isus je pokazao upravo takvu solidarnost s čovjekom onda kad je umirući na križu podnio sramotnu kaznu najgorih kriminalaca. Takvome velikome svećeniku vjernici mogu pristupiti bez straha kako bi „primili milosrđe i našli pomoć u pravi čas“ (usp. Heb 4,16).

Svoje svećeničke kvalitete, vjerodostojnost i milosrđe, Isus je usavršio svojom mukom koja ga je učinila do kraja prokušanim kako u poslušnosti Ocu tako i u solidarnosti s ljudima. Na taj je način Isus po svojoj mucij postao Velikim svećenikom, začetnikom vječnoga spasenja svima onima koji ga slušaju (usp. Heb 5,8-10).

3. Posrednik novoga Saveza⁷

Poslanica Hebrejima, govoreći o Kristovu svećeništvu, čak tri puta definira Isusa kao „Posrednika novog“ ili „boljeg Saveza“ (Heb 8,6; 9,15; 12,24). Ova definicija izražava novost Kristova svećeništva u odnosu na starozavjetno. Stari zavjet nikome, pa ni Mojsiju niti ijednom proroku, ne pridaje naslov posrednika. Svećenike se nigdje izravno ne vezuje niti uz Savez. Njihova je prvotna uloga bila obavljanje hramskoga kulta koji saveznički odnos između Boga i njegova naroda nije posredovao nego održavao.

Za posredništvo je nužna dobra povezanost kako s jednom tako i s drugom stranom između kojih se posreduje. Starozavjetni su

⁷ Usp. Albert VANHOYE, *Gesù Cristo il Mediatore*, 219-237.

svećenici u ovome vidu bili vrlo manjkavi. Imali su privilegiran odnos s Bogom, ali pod uvjetom da budu odvojeni od ostaloga naroda kako bi mogli biti obredno čisti. Kao takvi nisu mogli biti kvalitetni posrednici između Boga i ljudi. Krist je, naprotiv, prema Poslanci Hebrejima, vjerodostojan i milosrdan svećenik, čvrsto povezan s Bogom i blizak nama ljudima i kao takav pravi i jedini Posrednik novoga Saveza.

Na koji je način Isus ostvario svoje svećeničko posredovanje novoga Saveza? Odgovor nalazimo u Heb 9,13-15:

„Doista, ako već pošćropljena krv jaraca i bikova i pepeo jurničin posvećuje onećišćene, daje tjelesnu ćistoću, koliko će više krv Krista – koji po Duhu vječnom samoga sebe bez mane prinese Bogu – očistiti savjest našu od mrtvih djela, na službu Bogu živomu! A radi ovoga je Posrednik novoga Saveza: da po smrti za otkupljenje prekršaja iz starog Saveza pozvani zadobiju obećanu vječnu bašćinu.“

Svojom krvlju Isus je očistio našu savjest od „mrtvih djela“ i tako postao Posrednikom novoga Saveza (Heb 9,14-15). Kao Posrednik novoga Saveza Isus Krist, veliki svećenik, ostvaruje prekrasno proroćanstvo proroka Jeremije o novome Savezu (usp. Jr 31,31-34; Heb 10,15-17) koji će biti puno kvalitetniji od staroga jer će se sastojati u preobrazbi srca. Bog neće više svoj Zakon pisati na kamenim ploćama kao na Sinaju nego će ga „staviti u dušu njihovu i upisati ga u njihovo srce“ i osigurati tako savršeni reciproćni odnos: „Ja ću biti njihov Bog i oni će biti moj narod“ (Jr 31,33). Neće to više biti kolektivan odnos kao na Sinaju nego osoban, intiman odnos svakoga s Bogom. Svi će poznavati Gospodina, „i malo i veliko“, jer će im oprostiti bezakonje njihovo i grijeha se njihovih neće više spominjati (usp. Jr 31,34). Jeremija je vrlo podrobno opisao novi Savez, ali nije definirao temelj na kojemu će on poćivati. Nepoznanica nestaje zahvaljujući Isusovim rijećima na posljednjoj večeri: „Ova ćaša *novi je Savez u mojoj krvi* koja se za vas proljeva“ (Lk 22,20; 1Kor 11,25). Prinijevši samoga sebe kao ųrtvu okajnicu Isus nam je zavrijedio oprošćenje grijeha i tako nam omogućio odnos s Bogom, da osloboćeni ropstva grijeha služimo Bogu. Kristova krv, odnosno smrt koju

je Isus dobrovoljno prihvatio iz poslušnosti svome nebeskom Ocu i iz ljubavi prema nama grešnicima temelj je novoga Saveza.

Smrt se, međutim, u Starome zavjetu shvaćala kao radikalno odvajanje kako od Boga koji je isključivo Bog živih, tako i od ljudi koje je pokojnik napuštao. Stvar je bila još gora ako se radilo o osuđeniku. Osuđenika ljudi predaju smrti jer žele prekinuti s njime svaku vezu. Prema Mojsijevu zakonu, smrt osuđenika smatrala se Božjim prokletstvom. A Isus je umro upravo takvom smrću. Kako je moguće da je ono što tako radikalno odvaja i od ljudi i od Boga u Isusovu slučaju postalo sredstvom novoga Saveza, vezom novoga zajedništva s Bogom i ljudima?

„Čašu koju mi dade Otac zar da ne pijem?“ (Iv 18,11). Ove Isusove riječi očito pokazuju da Isus prihvaća svoju smrt iz poslušnosti svome Ocu (usp. Heb 10,5-7). Njegova ga smrt, dakle, ne odvaja od Boga nego, naprotiv, potvrđuje njegovo sinovsko jedinstvo s Ocem. Njegova ga smrt ne odvaja ni od ljudi nego ga, naprotiv, spaja s „mnogima“ za koje se njegova krv prolijeva „na otpuštenje grijeha“ (Mt 26,28). Zahvaljujući njegovoj svećeničkoj žrtvi na križu, koju on ostvaruje „po Duhu vječnome“ (Heb 9,14), Isusova smrt biva preobražena u sredstvo novoga Saveza. U Isusu je tako ostvaren savršen odnos između čovječanstva i Boga. Vjernik postaje dionikom tog odnosa isključivo jedinstvom s Kristom.

4. Kako je Isus posvećen za svećenika novoga Saveza?⁸

4.1. Žrtva svećeničke posvete u Starome zavjetu

Redoviti način na koji je izabrani narod u Starome zavjetu komunicirao s Bogom bilo je prinošenje žrtava. Ovisno o njihovoj svrsi, postojale su različite žrtve, a među njime i žrtva svećeničke posvete. Žrtva svećeničke posvete, osobito žrtva kojom je posvećen prvi veliki svećenik, Mojsijev brat Aron, ima u Starome zavjetu posebno mjesto. Za razliku od ostalih žrtava koje se tek spominju, žrtva posvete velikoga svećenika opisuje se do detalja (usp. Izl 29, Lev

⁸ Za ovaj dio članka usp. Albert VANHOYE, *Il sacrificio di Cristo e la consacrazione sacerdotale*, u: *La Civiltà Cattolica*, 152 (2001.) 3, 114-126.

8-9). Razne i brojne životinjske žrtve te popratni obredi⁹ imali su za cilj uzdignuti velikog svećenika što bliže Bogu kako bi mogao s njime što bolje komunicirati. To uzdizanje željelo se postići putem žrtava, čiji se dim uzdizao prema nebu i simbolički dopirao do Boga.

Septuaginta za žrtvu svećeničke posvete koristi riječ τελείωσις što bi u prijevodu značilo „savršenstvo“ ili „dodjeljivanje savršenstva“. Ovakav prijevod sugerira da je cilj žrtve svećeničke posvete bio učiniti velikog svećenika savršenim i tako prikladnim za obavljanje posredničke uloge. Pisac Poslanice Hebrejima iskoristio je ovu interpretaciju kako bi nam pojasnio na koji je način Isus posvećen za velikog svećenika. Autor Poslanice Hebrejima najprije ističe da žrtvene životinje nemaju sposobnost čovjeka učiniti savršenim (Heb 9,9; 10,1). Žrtva kojom se posvećivao veliki svećenik u Starome zavjetu u biti je nesavršena slika one žrtve kojom je Krist (Heb 5,9; 7,28) „usavršen“ (Heb 5,9; 7,28), tj. posvećen za velikog svećenika novoga Saveza.

4.2. Isusova smrt kao žrtva njegove svećeničke posvete

U čemu se sastoji žrtva Kristove svećeničke posvete? Odgovor na to pitanje nalazi se u Heb 2,17-18: „Stoga je trebalo da u svemu postane braći sličan, da milosrdan bude i ovjerovljen veliki svećenik u odnosu prema Bogu kako bi okajavao grijeh naroda. Doista, u čemu je iskušan trpio, može iskušavanima pomoći.“ Dakle Isus da bi postao veliki svećenik i kao takav mogao ljude pomiriti s Bogom nije trebao žrtvovati životinje nego postati sličan nama ljudima i to tako da poput nas bude podvrgnut kušnji i trpljenju. Ovakav način svećeničke posvete u potpunosti je suprotnosti sa Starim zavjetom jer uzdizanje velikog svećenika k Bogu automatski je uključivalo izdizanje iznad ljudi, tj. odvajanje od vlastite braće. Krist je, naprotiv, prema Poslanici Hebrejima, postao velikim svećenikom upravo poniženjem, patnjom i smrću. Solidarizirao se s nama ne samo tako što je uzeo na se našu krhku i ljudsku narav nego osobito time što je

⁹ Prema Izl 29 sam Bog određuje način na koji će Aron biti posvećen za velikog svećenika. Mojsije žrtvuje najprije junca, a zatim dva ovna. Prije žrtvovanja Aron polaže ruke na glavu žrtvenih životinja kako bi simbolički uspostavio s njima što tješnji odnos. S istim ciljem Mojsije krvlju zaklanog ovna dodiruje resicu desnoga Aronova uha i palac njegove desne ruke i noge.

dragovoljno prihvatio smrt na križu koja ga je izjednačila s najgorim zločincima. Kako bi podignuo grešnoga čovjeka, sam je sišao u „rupu“ u koju je ovaj upao. Kako bi „iskušavanima“ mogao pomoći, i sam je „iskušavan trpio“ (usp. Heb 2,18).

Životinjske žrtve nisu imale snagu podići starozavjetne velike svećenike do neba kako bi mogli posredovati između Boga i ljudi. Isus je to postigao žrtvujući samoga sebe na drvu križa. Isusovu žrtvu na križu autor Poslanice Hebrejima definira kao žrtvu njegove svećeničke posvete: „On je u dane svoga zemaljskog života sa silnim vapajem i suzama prikazivao molitve i prošnje Onomu koji ga je mogao spasiti od smrti. I bi uslišan zbog svoje predanosti: premda je Sin, iz onoga što prepati, naviknu slušati i, postigavši savršenstvo, posta svima koji ga slušaju začetnik vječnoga spasenja – proglašen od Boga Velikom svećenikom po redu Melkisedekovu“ (Heb 5,7-10). Isus je svojom smrću „postigao savršenstvo“, tj. posvećen je, a zatim i proglašen velikim svećenikom. Isusovo svećeničko posvećenje žrtvom križa u punom smislu riječi opravdava izraz „postizanje savršenstva“. Svojom smrću Isus je kao čovjek u potpunosti postigao kvalitete koje su mu kao velikom svećeniku potrebne.

4.3. Uskrsnuće i Isusovo svećeništvo

Bog je primio Isusovu žrtvu predanja i ujedno uslišao njegovu molitvu (usp. Heb 5,7). Istina, nije ga sačuvao od smrti. Smrt je Isus morao proći kako bi postao velikim svećenikom. Međutim, upravo po smrti Bog ga je doveo do uskrsnuća, tj. do definitivne pobjede nad smrću i novoga preobraženoga života u zajedništvu s njime. Uskrsnućem Isus kao čovjek ulazi u novi odnos s Bogom koji mu omogućuje savršeno posredništvo. Preobraženju po uskrsnuću prethodilo je preobraženje po smrti. Postavši smrću na križu do kraja prokušan u solidarnosti s ljudima i u poslušnosti Ocu Isus je preobrazio našu ljudsku narav, obilježenu egoizmom i ohološću, koju je kao Sin Božji preuzeo da bi ju učinio onakvom kakvom ju je Bog zamislio. Cilj ove Isusove krvlju plaćene preobrazbe jest naša preobrazba koju veliki svećenik novoga Saveza omogućuje onima koji u njega vjeruju i slušaju ga (Heb 5,9; 10,22).

5. Novost Isusove svećeničke žrtve¹⁰

Poslanica Hebrejima naglašava da Isus kao veliki svećenik „pošto je prinio jednu jedincatu žrtvu za grijeh, zauvijek *sjede zdesna Boga*“ (Heb 10,12). Starozavjetni su svećenici redovito prinostili različite i brojne žrtve. Razlog tome bila je neučinkovitost njihovih žrtava. Isus je prinio jednu jedinu žrtvu koja je tako učinkovita da sve druge više nisu potrebne.¹¹

5.1. Novost svrhe i sadržaja Isusove žrtve

Žrtveni su se prinosi u Starome zavjetu shvaćali kao darovi prineseni Bogu da bi se steklo njegovu naklonost. Ugodni miris Nojne žrtve naveo je Boga na obećanje da više nikada neće pustiti potop na zemlju. Pisac Poslanice Hebrejima svjestan je kako žrtva ne treba i ne može promijeniti Božje odluke. Prava svrha žrtve nije izazvati promjenu Božjega stava nego postići unutarnju preobrazbu prinositelja. Starozavjetne žrtve bile su manjkave jer su bile izvanjske. Žrtvovane životinje nisu bile sposobne očistiti savjest prinositelja, tj. nisu mijenjale čovjekovu nutrinu. Umjesto da pokuša promijeniti Božju odluku, Isus prinosi samoga sebe na žrtveniku križa sa zahvalnom ljubavlju i savršenom poslušnošću Ocu. Zato Isusova žrtva mijenja njega samoga, čini ga savršenim (Heb 5,9; 2,10; 7,28); ne u smislu da je bio prije grešan nego je sada u poslušnosti i ljubavi prema Bogu i solidarnosti prema nama do kraja prokušan.

Isusova žrtva nema samo novu svrhu nego i nov sadržaj. On ne prinosi ubijenu životinju nego samoga sebe. Životinja određena za žrtvu Bogu, da bi ga bila dostojna, trebala je biti bez mane. Sta-

10 Za ovaj dio članka usp. Albert VANHOYE, La novità del sacerdozio di Cristo, u: Albert VANHOYE – Franco MANZI – Ugo VANNI, *Il sacerdozio della Nuova Alleanza*, Milano, 1999., 53-63. Usp. također Albert VANHOYE, Il sacerdozio nella Bibbia, u: Giuseppe PITTAU – Crescenzo SEPE (ur.), *Identità e missione del sacerdote*, Roma, 1994., 18-20.

11 U biti Isusova žrtva na križu obuhvaća sve starozavjetne žrtve. Budući da je umro za naše grijeh, njegova smrt predstavlja žrtvu okajnicu. Njegova je krv krv novoga Saveza prolivena za mnoge na oprostjenje grijeha (Heb 9,14-15). Isusova je žrtva dakle i žrtva Saveza. Uoči svoje smrti na posljednjoj večeri Isus je unaprijed zahvalio Bogu što njegovu smrt snagom Duha preobražava u sredstvo sklapanja novoga Saveza. Zato je njegova smrt i žrtva zahvalnica. Isus je također svojom jedincatom žrtvom usavršen, tj. posvećen za velikog svećenika. Zato je njegova smrt na križu žrtva njegove svećeničke posvete.

rozavjetni svećenici nisu mogli prinijeti sami sebe jer su bili grešni. Isus je mogao sebe prinijeti Bogu jer je bio „bez mane“ (Heb 9,14), „svet, nedužan, neokaljan“ (Heb 7,26). Isusova žrtva nije izvanjska nego osobna. On je ušao u Svetinju, tj. u nebo, „ne po krvi jaraca i junaca, nego po svojoj“ krvi (Heb 9,12).

5.2. Umjesto oltarne vatre oganj Duha Svetoga¹²

U starozavjetnoj praksi žrtvovanja nije najvažnije što se prinosi nego sredstvo koje se koristi kako bi žrtva stigla do Boga. Žrtva se u nebo dizala k Bogu u obliku dima zahvaljujući oltarnom ognju na kojemu je žrtvovana životinja gorjela. Nije se radilo o bilo kakvoj vatri nego o ognju koji je sišao s neba kao munja (usp. 1Ljet 7,1). Leviti su imali dužnost paziti da se taj oganj nikada ne ugasi. Samo oganj koji je sišao s neba bio je sposoban dignuti se na nebo i ponijeti sa sobom žrtvu.¹³

Pisac Poslanice Hebrejima shvatio je kako Božji oganj koji posvećuje žrtvu nije munja koja je pala s neba nego Duh Sveti koji je jedini sposoban proizvesti preobrazbu žrtve, komunicirajući joj Božju svetost. Zato je autor napisao da Krist „po Duhu vječnom samoga sebe bez mane prinese Bogu“ (Heb 9,14). Žrtveni prinos nije se ostvario snagom vječnog ognja koji je gorio na hramskom oltaru u Jeruzalemu nego „snagom vječnoga Duha“. bi se doprlo do Boga, nije potrebno vanjsko sagorijevanje i putovanje u prostoru nego preobrazba srca koju ne omogućuje snaga ognja nego snaga Duha Svetoga. tom snagom, Krist je na posljednjoj večeri, a zatim i na Kalvariji bio ispunjen ne naravnom željom za osvetom nego božanskom ljubavlju koja je njegovu smrt osuđenika pretvorila u savršenu žrtvu samoga sebe Bogu. Zahvaljujući ovoj preobrazbi Kristova je ljudska narav mogla prijeći s razine krvi i mesa (Heb 2,14), na razinu nebeske intimnosti s Bogom, zdesna Bogu (Heb 9,24).

12 Usp. Albert VANHOYE, *Esprit éternel et feu du sacrifice en He 9,14*, u: *Biblica*, 64 (1983.) 2, 263-274.

13 Čovjek može prinijeti žrtvu, ali ne može ju učiniti svetom. Kako bi prinos bio dostojan Boga, mora biti svet, a posvetiti ga može samo Bog, odnosno njegov oganj.

5.3. Nutarnja preobrazba patnjom i predanjem

Isusova unutarnja preobrazba nije se dogodila bezbolno. Isus je u „dane svoga zemaljskog života sa silnim vapajem i suzama prikazivao molitve i prošnje Onomu koji ga je mogao spasiti od smrti. I bi uslišan zbog svoje predanosti“ (Heb 5,7). Budući da je bio nama jednak u svemu, osim u grijehu, Isus se našao u tjeskobi koja pogađa čovjeka kad se mora suočiti s patnjom i smrću. Molitvom punom predanja (usp. Mk 14,36) Isus je svoje tjeskobno ljudsko biće Božjem djelovanju Duha Svetoga koji mu je dao potreban polet za ljubav „do kraja“ (Iv 13,1).

Problem starozavjetnog kulta bila je njegova izvanjskost: narod je častio Boga usnama, a srce mu je bilo daleko do Boga (usp. Iz 29,13). A Bogu je drag samo onaj prinos koji uključuje čitavo srce. Nitko od ljudi nije bio sposoban za takav prinos. Ljudsko je srce neposlušno i buntovno, osobito kad se suočava s patnjom. Jedino je Krist, koji se predstavlja riječima: „Evo dolazim, o Bože, vršiti tvoju volju“ (Heb 10,9), bio sposoban za takav prinos. Mnogovrsne izvanjske žrtve staroga kulta zamijenio je žrtvom svoga srca, prihvaćajući to da Duh Sveti u njegovu ljudskom srcu ostvari bolnu preobrazbu koja je bila potrebna da bi nama grešnicima pribavio od Boga obećano novo srce (usp. Ez 36,26).

Krist nije imao potrebu osobne preobrazbe. Ta on je bio „svet, nedužan, bez mane“ (Heb 7,26). Njegova žrtva bila je u potpunosti svećenička, posrednička, određena da čovjeku otvori pristup k Bogu, zahvaljujući njegovu „novom srcu“, izvoru i središtu novoga Saveza.

6. Svećenik po redu Melkisedekovu¹⁴

Za razliku od Staroga zavjeta, gdje je bilo puno svećenika i ostalih posrednika između Boga i naroda kao što su proroci, u Novom zavjetu samo je jedan posrednik- svećenik u punom smislu riječi: Isus Krist (1Tim 2,5). Naime, samo on bio je sposoban izvršiti

¹⁴ Za ovaj dio članka usp. Božo LUJIĆ, Isus – novi Veliki svećenik. Odnos Isusa i Melkisedeka u Hb 7,1-28, u: *Biblija danas*, 6 (2001.) 1, 3-6.

u potpunosti bitnu svećeničku funkciju – posredovati između Boga i ljudi. Kao takav „proglašen je od Boga Velikim *svećenikom po redu Melkisedekovu*“ (Heb 5,10; usp. 6,20).¹⁵

Pisac Poslanice Hebrejima povezoao je Isusa s Melkisedekom na temelju Ps 110 koji sadrži dvije Božje poruke upućene kralju: „Sjedi mi zdesna dok ne položim dušmane za podnožje tvojim nogama!“ i „Dovijeka ti si svećenik po redu Melkisedekovu!“ Mnogi su novozavjetni spisi, a među njima i Poslanica Hebrejima, povezali prvu poruku „Sjedi mi zdesna...“ s proslavom uskrslog Isusa na nebu (Mt 26,64; Dj 2,34; Kol 3,1; Heb 1,13). Pisac Poslanice Hebrejima povezuje pak i drugu poruku „Dovijeka ti si svećenik po redu Melkisedekovu!“ s uskrsnim Isusom. Za razliku od starozavjetnih svećenika, koji i nisu bili svećenici, u Isusu se Ps 110 ostvaruje u punini. On je i kralj i svećenik kao što je to bio i Melkisedek. Moglo bi se reći da je Isus svoje kraljevsko poslanje izvršio upravo svojim svećeničkim posredovanjem. Kralj je dužan osigurati život svojim podanicima. Isus nam je upravo kao svećenik novoga Saveza svojom smrću na križu osigurao puninu života, time što nam je omogućio zajedništvo s Bogom, sudjelovanje na Božjem životu.

Pisac Poslanice Hebrejima povezuje Isusa kao velikog svećenika s Melkisedekom na osobit način zbog njegove različitosti od ostalih starozavjetnih svećenika. Govoreći o Melkisedeku naglašava da „on, bez oca, bez majke, bez rodoslovlja; on, kojemu dani nemaju početka ni život kraja – sličan Sinu Božjemu, ostaje svećenik za-
svagda“ (Heb 7,3). Melkisedek je bio svećenik, premda nije bio Levijeva plemena, kao što to nije ni Isus. Knjiga Postanka ništa ne kaže o Melkisedekovu rodoslovlju.¹⁶ Autor Poslanice Hebrejima koristi tu činjenicu da bi naglasio kako je Melkisedek po tome sličan Sinu Božjemu čiji život nema početka ni kraja. Za razliku od Melkisedeka, koji je samo sličan Sinu Božjemu, Isus jest Sin Božji. Za razliku

15 Melkisedek je, prema Post 14, bio kralj grada Šalema i svećenik Boga Svevišnjega (Heb 7,1). Njegovo ime u prijevodu znači „kralj pravednosti“, a budući da je bio kralj grada Šalema (*šalom* = mir), Poslanica Hebrejima identificira ga i kao „kralja mira“ (Heb 7,2). Kad se Abraham vraćao iz uspješnog vojnog pohoda, Melkisedek je iznio preda nj kruh i vino i blagoslovio ga, na što mu je Abraham dao desetinu od svega plijena.

16 Starozavjetnim je svećenicima njihovo rodoslovlje bilo vrlo važno jer je ono dokazivalo da pripadaju Levijevu plemenu koje je Bog odredio za svećeničku službu.

od starozavjetnih svećenika, koji su bili grešni i smrtni, Isus je jedini svećenik za sva vremena i za sve prostore. Uzašavši na nebo ušao je u istinsku Svetinju nad svetinjama zajedno sa svojom preobraženom ljudskom naravi. On više ne umire i zato ostaje svećenikom zauvijek.

7. Kraljevsko svećenstvo krštenika

Za razliku od velikog svećenika koji je sam ulazio u Svetinju nad svetinjama, nije mogao nikoga uzeti sa sobom, Isusovo je svećeništvo utemeljeno na činu solidarnosti i kao takvo otvoreno je sudjelovanju. Autor Poslanice Hebrejima implicitno to izriče kada kaže da Isus kao veliki svećenik „jednim uistinu prinosom zasvagda usavrši posvećene“ (Heb 10,14). Glagol *usavršiti* (τελειώω) u Septuaginti se koristi za svećeničko posvećenje. Dakle svojom žrtvom na križu Isus ne samo da je sam posvećen („usavršen“) za velikog svećenika (Heb 5,9; 7,28) nego je „usavršivši ih“ učinio dionicima tog svećeništva sve krštenike („posvećene“). Za razliku od starozavjetnog velikog svećenika koji je samo jedanput godišnje smio k Bogu, krštenici po krvi Isusovoj imaju trajno slobodan ulaz u Svetinju (Heb 10,19), tj. po vjeri u njega imaju trajno slobodan pristup Bogu (usp. Ef 3,12).¹⁷

7.1. Kraljevstvo i svećenici u Knjizi Otkrivenja

Za razliku od Poslanice Hebrejima, koja o svećeničkom dostojanstvu krštenika govori samo implicitno, Knjiga Otkrivenja primjenjuje riječ svećenici (ιερείς) na krštenike izričito, i to tri puta. Na početku Otkrivenja nalazimo pohvalu krštenika Kristu: „Njemu koji nas ljubi, koji nas krvlju svojom otkupi od naših grijeha te nas učini *kraljevstvom, svećenicima* Bogu i Ocu svojemu“ (Otk 1,5-6). Poput autora Poslanice Hebrejima, i pisac Otkrivenja tvrdi kako svećeničko dostojanstvo krštenika ima svoj izvor u Isusovoj otkupiteljskoj smrti na križu. Kao odgovor na viđenje Jaganjca koji prima od Boga vlast nad ljudskom poviješću, na nebu se čuje pjesma upućena Kristu: „Dostojan si uzeti knjigu i otvoriti pečate njezine jer si bio

¹⁷ Usp. Albert VANHOYE, Il sacerdozio nella Bibbia, 20-21.

zaklan i otkupio, krvlju svojom, za Boga ljude iz svakoga plemena i jezika, puka i naroda; učinio si ih Bogu našem kraljevstvom i svećenicima i kraljevat će na zemlji“ (Otk 5,9-10). Na ovome mjestu Otkrivenje precizira da svećeničko dostojanstvo kršćana nije ograničeno pripadnošću jednom, Levijevu plemenu, nego je otvoreno svim narodima. Po treći put kršćani su u Otkrivenju nazvani svećenicima u 20,6: „Blažen i svet onaj tko je dionik toga prvog uskrsnuća! Nad njim druga smrt nema vlasti: oni će biti svećenici Božji i Kristovi i s njime će kraljevati tisuću godina.“¹⁸

Sva tri mjesta povezuju svećeničko dostojanstvo kršćana s kraljevstvom (βασιλεία), odnosno kraljevanjem (βασιλεύω). Pojmovi kraljevstvo i kraljevati u Otkrivenju imaju dinamično značenje. Kraljevstvo Božje nije gotova stvarnost nego je u procesu stvaranja. U skladu s time, i kraljevati znači prvenstveno graditi kraljevstvo Božje i tako utjecati na ljudsku povijest. Kršćani kao oni koji vjeruju u Krista već jesu kraljevstvo jer po vjeri pripadaju Bogu i Kristu. Kao takvi imaju i sposobnost i odgovornost to isto kraljevstvo na zemlji graditi i stvarati. Kao dionici prvog uskrsnuća oni već participiraju na vitalnosti uskrsloga Krista. Svećeničko posredništvo kršćana sastoji se u tome da unose Kristove vrijednosti tamo gdje ih nema i tako, zajedno s Kristom, grade Božje kraljevstvo, novi Jeruzalem koji će sići u potpunosti na zemlju tek na koncu vremena.¹⁹

7.2. Kraljevsko svećenstvo u Prvoj Petrovoj poslanici²⁰

Knjiga Otkrivenja nikada ne primjenjuje izraz svećenik (ιερεύς) na pojedinog kršćanina nego na kršćane u njihovoj sveukupnosti. Slično i Prva Petrova poslanica dva puta primjenjuje na čitavu kršćansku zajednicu zbirnu imenicu „svećenstvo“ (ιεράτευμα)²¹ precizirajući tako da kršćani imaju svećeničko do-

18 Izraz „tisuću godina“ ima simboličku vrijednost i ne odnosi se prvenstveno na kvantitativni nego na kvalitativni vid Kristova kraljevanja, na snagu i utjecaj koju ono ima na zemlji.

19 Usp. Ugo VANNI, *Il sacerdozio dei cristiani nell'Apocalisse*, u: Albert VANHOYE – Franco MANZI – Ugo VANNI, *Il sacerdozio della Nuova Alleanza*, Milano, 1999., 85-99.

20 Za ovaj dio članka usp. Settimio CIPRIANI, *Sacerdozio "commune" e "ministeriale" nella Ia lettera di Pietro*, u: *Lateranum*, 47 (1981.) 1, 31-43.

21 Grčki izraz ιεράτευμα ima trostruku konotaciju: primjenjuje se na osobe; osobe ne uzima pojedinačno već ih tretira kao skupinu; skupinu karakterizira sakralna funkcija. Usp. Albert VAN-

stojanstvo isključivo u korporativnom smislu, kao članovi Crkve: „Pristupite k njemu, *Kamenu* živomu što ga, istina, ljudi odbaciše, ali je u očima Božjim izabran, dragocjen, pa se kao živo kamenje ugrađujte u duhovni Dom za sveto svećenstvo (ἱεράτευμα) da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu. ... A vi ste *rod izabrani, kraljevsko svećenstvo* (βασιλείου ἱεράτευμα), *sveti puk, narod stečeni da naviještate silna djela* Onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojemu...“ (1Pt 2,4-5.9). Autor Prve Petrove poslanice ovdje se oslanja na starozavjetno proročanstvo dano Izraelcima prigodom sklapanja sinajskoga Saveza: „Stoga, budete li mi se vjerno pokoravali i držali moj Savez, vi ćete mi biti predraga svojina mimo sve narode – tâ moj je sav svijet! – vi ćete mi biti kraljevstvo svećenika (מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים), narod svet“ (Izl 19,5-6).²² Ovo obećanje koje je predviđalo privilegiranu poziciju Izraela u odnosu na druge narode, i to kako u političkom (kraljevstvo) tako i u religioznom smislu (svećenici), bilo je uvjetovano vjernošću Savezu i nije se u Starom zavjetu nikada ispunilo. Govoreći u prezentu Prva Petrova poslanica afirmira da se ovo proročanstvo ostvarilo u kršćanskoj zajednici i to ne ljudskom zaslugom nego gratuitivno, kao plod Kristove smrti i uskrsnuća. Dostojanstvo kraljevskoga svećeništva nije, naime, više uvjetovano obdržavanjem Zakona nego prijanjanjem uz Krista. Iz toga slijedi da kraljevsko svećeništvo, budući da nije uvjetovano Zakonom, nije više ograničeno na židovski narod nego ima univerzalni karakter. S druge strane, pretpostavlja se da kršćani nisu sposobni sami od sebe biti kraljevskim svećenstvom nego jedino u jedinstvu s Kristom, zahvaljujući njegovu svećeničkom posredništvu. U onoj mjeri u kojoj vjerom prijanjaju uz Krista i u jedinstvu s njime živim Kamenom sami postaju živim kamenjem, kršćani „se ugrađuju u duhovni Dom za sveto svećenstvo“.

Duhovni Dom o kojemu je ovdje riječ u isto je vrijeme i hram Božji i zajednica vjernika. Dakle u njemu se istovremeno ostva-

---

HOYE, Il sacerdozio regale, u: Albert VANHOYE – Franco MANZI – Ugo VANNI, *Il sacerdozio della Nuova Alleanza*, Milano, 1999., 73.

22 Prva Petrova poslanica slijedi grčki prijevod koji hebrejsku sintagmu „kraljevstvo svećenika“ (מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים) prevodi korporativnim izrazom „kraljevsko svećenstvo“ (βασιλείου ἱεράτευμα), naglašavajući tako da je čitava Crkva svećenički organizam, duhovna građevina.

ruje zajedništvo s Bogom i međusobno zajedništvo vjernika koje omogućava Duh po kojemu su vjernici suobličeni Kristu u njegovoj sinovskoj poslušnosti Ocu i bratskoj solidarnosti s ljudima. U ovom je smislu duhovni Dom mjesto gdje se živi novi Savez s Bogom kojemu je Krist kao veliki svećenik posrednik.²³

U tom Domu vjernici imaju funkciju svetog svećenstva koju ostvaruju prinoseći „žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu“ (1Pt 2,5). Duhovne žrtve u prvom redu nisu obredne nego egzistencijalne, tj. radi se o dobrim djelima, strpljivosti u kušnjama, izvršavanju volje Božje u konkretnoj egzistenciji. One se sastoje u preobrazbi čitave egzistencije pod djelovanjem Duha Svetoga u jedinstvu s Kristovom žrtvom na križu. Naime, i Kristova svećenička žrtva nije se sastojala u obredu nego u životnom, egzistencijalnom prinosu kojim je uspostavio jedinstvo između Boga i svih nas. Slično tome, i svećenički se prinos kršćana sastoji u stavljanju na raspolaganje Božjoj ljubavi da bi se našim velikodušnim služenjem bližnjemu ta ljubav proširila po svemu svijetu i tako stvorilo zajedništvo među ljudima. Ovakvo življenje krsnoga svećeništva ne može ne imati utjecaja na svijet u kojemu kršćani žive. Ova moć i utjecaj krsnoga svećeništva potvrđuje njegovu kraljevsku dimenziju.²⁴

7.3. Participiranje na Kristovu kraljevskom svećenstvu

Kršćani kao kraljevstvo i svećenici, odnosno kao kraljevsko svećenstvo participiraju na Isusu Kristu koji je, prema Poslanici Hebrejima, u isto vrijeme i kralj i svećenik. Autor poslanice, govoreći o Isusu, više puta citira Psalam 110²⁵ u kojemu Bog daje kralju ne samo kraljevsko (r. 2) nego i svećeničko dostojanstvo proglašavajući ga svećenikom „po redu Melkisedekovu“ (r. 4). Melkisedek je u isto vrijeme i kralj Šalema i svećenik Boga Svevišnjega (Post 14,18). Prikazujući Melkisedeka kao tip Isusa (Heb 7) u kojemu mesijanski Psalam 110 napokon nalazi svoje puno ispunjenje, autor Poslanice Hebrejima Isusovo svećenstvo definira kao kraljevsko. Za razliku od Psalma 110 gdje odnos između kraljevskog i svećeničkog dostojanst-

23 Usp. Albert VANHOYE, *Il sacerdozio regale*, 77-80.

24 *Isto*, 80-81.

25 Usp. Heb 1,3.13; 5,10; 6,20; 7,17.21; 10,12s.

va nije preciziran, Poslanica Hebrejima u više navrata sugerira da je Krist svoju kraljevsku vlast postigao svojim svećeničkim djelovanjem, odnosno svojom žrtvom na križu: „A ovaj, pošto je prinio jednu jedincatu žrtvu za grijeh, zauvijek *sjede zdesna Bogu*“ (Heb 10,12; usp. Heb 2,9). Poslušnost koja mu ide kao kralju Isus je sebi pribavio svojom svećeničkom žrtvom (usp. Heb 5,9-10). Budući da je Krist, nakon što je sjeo zdesna Bogu na nebu, svećenik koji vlada (usp. Mt 28,18), autor Poslanice Hebrejima dao mu je naslov veliki svećenik (ἀρχιερέυς).²⁶

8. Ministerijalno svećenstvo i Novi zavjet²⁷

Za razliku od krsnoga svećenstva o kojemu se u Novome zavjetu izričito govori u Prvoj Petrovoj poslanici i Otkrivenju, ministerijalno svećenstvo nigdje se ne spominje. Poslanica Hebrejima dala je Isusu naslov velikoga svećenika (ἀρχιερέυς) i njegovu smrt na križu protumačila kao žrtvu, ali je pritom pojmove svećenika i žrtve temeljito preradila. S obzirom na ministerijalno svećenstvo, tu preradu nije učinio Novi zavjet nego nešto kasnija tradicija. Međutim, pripravu za primjenu naslova svećenik na crkvene službenike nalazimo već u Novome zavjetu.

8.1. Slike zgrade i pastira

Martin Luther pokušao je na temelju 1Pt 2,4-10, gdje se na vjernike primjenjuje naslov „kraljevsko svećenstvo“, osporiti potrebu i smisao zaređenih svećenika i biskupa. Tekst na koji se Luther pozvao, istina, govori izravno o krsnome svećenstvu, ali pritom ne isključuje ono ministerijalno nego ga neizravno zapravo pretpostavlja. Naime, u tekstu se govor o krsnome svećenstvu povezuje sa slikom duhovne kuće u koju se kršćani kao „živo kamenje“ ugrađuju prianjajući uz Krista „živi Kamen“ (usp. 1Pt 2,4-5). Slika kuće koja ovdje predstavlja Crkvu kao svećenički kolektivni organizam sugerira potrebu hijerarhijskoga, zaređenoga svećenstva. Naime, nijedna

²⁶ Usp. Albert VANHOYE, *Il sacerdozio regale*, 67-69.

²⁷ Za ovaj dio članka usp. Albert VANHOYE, *Il sacerdozio ordinato*, u: Albert VANHOYE – Franco MANZI – Ugo VANNI, *Il sacerdozio della Nuova Alleanza*, Milano, 1999., 119-135.

zgrada nije tek hrpa kamenja nego ima svoju strukturu. Neko kamenje ima specifičnu funkciju bez koje zgrada ne bi stajala. Ostalo kamenje može sačinjavati dio zgrade jedino ako se nasloni na kamen temeljac, na ugaoni ili zaglavni kamen. Poslanica Efežanima na dva mjesta precizira ulogu službenika Crkve koristeći se upravo ovim terminima: „...sugrađani ste svetih i ukućani Božji nazidani na temelju apostola i proroka, a *zaglavni je kamen* sam Krist Isus“ (Ef 2,19-20); „On i ‘dade’ jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje da opremi svete za djelo služenja, za izgrađivanje Tijela Kristova“ (Ef 4,11-12). Kao što zgrada ne može stajati bez zaglavnog kamena koji ostalo kamenje drži zajedno i kamenja koje je ugrađeno u temelj na kojemu zgrada počiva, tako i Crkva kao svećenički organizam ne može opstati bez Krista koji je izvor njezina svećeništva, ali ni bez onih koje je on odredio da budu u službi izgrađivanja Crkve i kao takvi na poseban način participiraju na njegovom posredničkom svećeništvu.

Prva Petrova poslanica jedini je novozavjetni spis koji govori, premda ne u istome poglavlju, o kršćanskom svećenstvu i o prezbiterima.²⁸ U 1Pt 5,2-4 autor poziva prezbitere: „...pasite povjereno vam stado Božje, nadgledajte ga – ne prisilno, nego dragovoljno, po Božju; ne radi prljava dobitka, nego oduševljeno; i ne kao gospodari Baštine nego kao uzori stada. Pa kad se pojavi Natpastir, primit ćete neuveli vijenac slave“. Naslov Natpastir (ἀρχιποίμηνος) za Isusa podsjeća na naslov veliki svećenik (ἀρχιερεύς) koji Isusu pridaje Poslanica Hebrejima. Prema Prvoj Petrovoj poslanici, očito je da prezbiteri, obavljajući svoju pastirsku službu kao Kristovi predstavnici, participiraju na njegovoj pastirskoj službi. Dopušta li Novi zavjet da se ista logika primijeni na crkvene službenike i s obzirom na Isusa kao velikog svećenika?

28 U prvoj Crkvi prezbiteri su zaređeni služitelji, postavljeni od apostola (usp. Dj 14,23; 1Tim 5,22). Prema novozavjetnim spisima, prezbiteri imaju ulogu „predstojnika“ (προεστῶτες) i kao takvi brinu se „oko Riječi i poučavanja“ (1Tit 5,17), paze na stado i pasu Crkvu Božju (usp. Dj 20,28, 1Pt 5,1-4), mole nad bolesnicima i mažu ih pritom uljem „u ime Gospodnje“ (Jak 5,14). Tijekom stoljeća služba prezbitera poprimila je svećeničku konotaciju do te mjere da je naziv svećenik (*sacerdos*) gotovo u potpunosti istisnuo izvorni naziv prezbiter koji se vratio u upotrebu tek Drugim vatikanskim koncilom. Usp. Ugo VANNI, *La figura del sacerdote-presbitero nel Nuovo testamento*, u: Giuseppe PITTAU – Crescenzo SEPE (ur.), *Identità e missione del sacerdote*, Roma, 1994., 27-36.

8.2. Pavao liturg Isusa Krista

Potvrdu kako crkvena tradicija nije pogriješila kad je u službi biskupa i prezbitera prepoznala svećeničku dimenziju nalazimo kod Pavla koji svoj apostolski poziv definira kao milost Božju kojoj je cilj da on bude „bogoslužnik (λειτουργός) Krista Isusa među poganima, svećenik (ιερουργούντα)²⁹ evanđelja Božjega te prinos (πρόσφορά) pogana postane ugodan, posvećen Duhom Svetim” (Rim 15,16). Ovaj redak vrvi terminima koji usko povezuju apostolsku službu i žrtveni kult. Izraz λειτουργός u većini novozavjetnih tekstova označava liturgijsku, tj. svećeničku službu.³⁰ Govoreći o sebi kao o bogoslužniku Isusa Krista, Pavao svoje apostolstvo implicitno definira kao sudjelovanje u Kristovoj svećeničkoj službi. Njegova apostolska služba ima svećenički karakter jer se po njoj žrtvi pogana, a to su – prema Rim 12,1 – njihove osobe,³¹ komunicira božanski oganj, tj. Duh Sveti koji posvećuje žrtve³² i čini ih Bogu ugodnima (usp. Rim 15,16), uzdiže ih k Bogu. Žrtvena je preobrazba koju u prinesenim osobama izvodi Duh Sveti takva da novozavjetna žrtva zaslužuje naziv žrtve neusporedivo više nego stare žrtve. Sukladno tome, služba kršćanskih apostola preko kojih se ta preobrazba događa zaslužuje naslov svećenika također neusporedivo više nego stari kult. Usprkos ovome, Pavao nikada na sebe ne primjenjuje naslov svećenik (ιερεύς), vjerojatno zato jer je želio istaći novinu novozavjetne žrtve i svećeništva.³³

8.3. Potreba sakramenta Kristova posredništva

Novozavjetni spisi nadalje implicitno upućuju na nužnost ministerijalnog svećeništva kada, govoreći o općem svećeništvu vjernika, insistiraju na činjenici da je ono nemoguće bez Kristova

29 Izraz „svećenik evanđelja“ u našem prijevodu Rim 15,16 nije u potpunosti vjeran originalu gdje ne stoji imenica „svećenik“ (ιερεύς) nego particip glagola „vršiti svećeničku službu“ (ιερουργέω).

30 Najjasnije je to u Poslanici Hebrejima gdje se taj izraz primijenjen na Krista izjednačuje s naslovom Veliki svećenik (usp. Heb 8,1-2).

31 Usp. Rim 12,1: „Zaklinjem vas, braćo, milosrdem Božjim: prikažite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu – kao svoje duhovno bogoslužje.“

32 Zanimljivo je uočiti kako latinski glagol *sacrificare* (žrtvovati) znači doslovno „učiniti svetim“.

33 Pavao u 2Kor 3,6 sebe naziva „poslužiteljem novoga Saveza“ što ga ponovno dovodi u vezu s Kristom kojega Poslanica Hebrejima tri puta naziva posrednikom, tj. svećenikom novoga ili boljega Saveza (usp. Heb 8,6; 9,15; 12,24).

svećeničkog posredništva. Krštenici su pozvani približiti se Bogu „po krvi Isusovoj“ (Heb 10,19); svoje duhovne žrtve trebaju prinyeti „po Isusu Kristu“ (1Pt 5 2,5); „po njemu“ prinose neprestano Bogu žrtvu hvale (Heb 13,15). Naime, svako posredništvo, pa tako i Kristovo, da bi funkcioniralo, mora biti vidljivo. Funkcija je ministerijalnog svećenstava upravo to da bude sakrament Kristova posredništva, vanjski znak aktivne prisutnosti posrednika Krista u životu vjernika.³⁴ Zato je Krist, „posrednik novoga Saveza“ (Heb 9,15), ustanovio „službenike novoga Saveza“ (2Kor 3,6) koji obavljaju „službu pomirenja“ (2Kor 5,18) da budu njegovi predstavnici u konkretnom vremenu i prostoru. Ova služba nije ljudska nego božanska institucija. Pavao naglašava da apostoli ne izvršavaju svoju službu vlastitim autoritetom nego kao „Kristovi poslanici“ (2Kor 5,20). Sluge su Kristove i upravitelji Božjih tajni (1Kor 4,1). Nikada nisu predstavljeni kao delegati svećeničkoga naroda nego kao živi instrumenti posrednika Krista.

Uloga je Krista kao svećenika, posrednika novoga Saveza, vjernike uvesti u zajedništvo s Bogom i u međusobno zajedništvo naroda Božjega, tj. učiniti ih svećenstvom koje se živi egzistencijalnim prinosom samoga sebe u poslušnosti Bogu i u solidarnosti s braćom ljudima. Ovo svećenstvo vjernika moguće je samo u jedinstvu s Kristom koji im kao svećenik posreduje Božju ljubav bez koje egzistencijalni prinos nije ni autentičan ni mogući. Krist kao svećenik posreduje vjernicima ovu Božju ljubav preko ministerijalnoga svećeništva koje ga predstavlja. Specifikum je krsnoga svećenstva životni, egzistencijalni prinos. S druge strane, posebnost je ministerijalnog svećenstva sakramentalno posredništvo. Ministerijalno je svećeništvo u službi krsnoga. S druge strane, zaređeni službenici žive svoje krsno svećenstvo koje im ne biva oduzeto obavljajući s ljubavlju svoje ministerijalno svećeništvo.

---

34 Usp. IVAN PAVAO II, *Dat ću vam pastire (Pastores dabo vobis)*, br. 15.

9. Svećeništvo i euharistija³⁵

Euharistija je sakrament Isusove žrtve po kojoj je on postao velikim svećenikom, Posrednikom novoga Saveza. Svi izvještaji o ustanovi euharistije³⁶ usko povezuju euharistiju i Isusovu smrt kao žrtvu novoga Saveza. Sinoptički izvještaji smješteni su između nagovještaja Judine izdaje i Petrova zatajenja. Muka je za Isusa već počela. Na nevjeru i izdaju Isus ne odgovara žedu za osvetom nego na nasilje odgovara pobjedničkom snagom ljubavi (usp. Iv 13,1). Tu svoju ljubav konkretizira ustanovom euharistije kojom anticipira vlastitu smrt čineći ju prisutnom u slomljenom kruhu koji postaje njegovim tijelom i u vinu koje postaje njegovom prolivenom krvi. Riječima nad kruhom tumači da se njegovo tijelo za nas predaje. Riječima nad čašom objašnjava da se njegova krv za nas prolijeva kao krv novoga Saveza (Lk 22,20; 1Kor 11,25).³⁷ Euharistijom Isus svoju smrt čini unaprijed prisutnom i pretvara je u žrtvu ljubavi, u saveznički prinos, u instrument zajedništva s Bogom i s braćom.

9.1. Euharistijski izvještaji o Isusovu odnosu s Bogom i braćom

Krist je postao velikim svećenikom, Posrednikom Novoga saveza, ne tako što bi on sklapano savez nego je novi Savez sklopljen „u njemu“, jer je „u njemu“ ostvaren savršen odnos između čovječanstva i Boga i to zahvaljujući njegovoj unutarnjoj preobrazbi.³⁸ Izvještaji o euharistiji vrlo su eksplicitni s obzirom na odnos najdublje solidarnosti koju Isus živi blagujući s dvanaesticom, a koja dosiže vrhunac u njegovoj smrti koju posljednja večera anticipira. U kontekstu pashalne gozbe Isus daje dvanaesticom kao hranu svoje tijelo i kao piće svoju krv. Njegovo predanje u smrt povezuje ga najtješnje s čitavim čovječanstvom jer njegova je krv „*krv Saveza*, koja se za mnoge prolijeva“ (Mk 14,24), i to „na otpuštenje grijeha“ (Mt 26,28).³⁹

35 Za ovaj dio članka usp. Albert VANHOYE, Il dinamismo dell'Eucaristia, u: Albert VANHOYE – Franco MANZI – Ugo VANNI, *Il sacerdozio della Nuova Alleanza*, Milano, 1999., 110.

36 Vidi Mt 26,26-30; Mk 14,22-26; Lk 22,19-23; 1Kor 11,23-25.

37 Markov i Matejev izvještaj govore o „krvi Saveza“. Usp Mt 26,28; Mk 14,24.

38 Albert VANHOYE, *Gesù Cristo il Mediatore*, 267.

39 Isusova je žrtva u isto vrijeme i okajnička i saveznička. Usp. Mario CIFRAK, *Savez u izvještajima Posljednje večere*, u: *Bogoslovska smotra*, 80 (2010.) 1, 231-244.

Isusov je odnos s Bogom, koji on kao čovjek dovodi do savršenstva poslušnošću kojom prihvaća smrt na križu, u izvještajima o euharistiji prisutan puno diskretnije. Jedina akcija koju on usmjerava prema Bogu tijekom večere jest blagoslov (Mt 26,26; Mk 14,22) ili zahvala (Lk 22,19; 1Kor 11,24). Ova zahvala može se shvatiti kao dio obreda pashalne večere. Međutim, može se odnositi i na sve ono pred čime Isus stoji: na ustanovu euharistije, na muku, smrt i uskrsnuće. Ako se radi o drugoj mogućnosti, nije li ta zahvala neprikladna s obzirom na teške trenutke koji Isusu prethode?⁴⁰ Isus je u potpunosti svjestan težine muke kojoj ide ususret. Međutim, svjestan je i činjenice da mu time Otac daje mogućnost i sposobnost prinijeti samoga sebe kako bi ljudima komunicirao božanski život i ustanovio novi Savez. Isus zahvaljuje za tu mogućnost i time daje do znanja da euharistija nije prvenstveno njegov dar i inicijativa nego dar i inicijativa Oca.⁴¹

Isusova zahvala očituje Isusov odnos prema Ocu, tj. ljubav, povjerenje i predanje prema svome Ocu s kojim Isus ulazi u muku, očituje njegovo sinovsko jedinstvo s Ocem. Isusova zahvala prije svoje smrti znači Isusovo krajnje povjerenje u Oca da će smrt biti pobijeđena. I smrt biva pobijeđena već prije samog uskrsnuća tako što biva preobražena u žrtvu ljubavi. Isusova smrt nije smrt koja razdvaja Boga od ljudi, i ljude međusobno, nego je, zahvaljujući motivaciji s kojom ju je Isus prihvatio, postala sredstvom oslobođenja od grijeha i novoga Saveza.

Isusovo zahvaljivanje Ocu u izvještajima o ustanovi euharistije jasno očituje da Savez koji je u Isusu sklopljen nema samo snažnu horizontalu nego i vertikalu. Isus je od Oca primio dinamizam ljubavi kojim su on kao čovjek i njegova smrt preobraženi. Slaveći euharistiju vjernici se sjedinjuju s Isusom koji im kao veliki svećenik posreduje dinamizam Očeve i svoje ljubavi i tako im posreduje novi Savez, tj. istinsko zajedništvo s Bogom i s ljudima.

40 Isus se na sličan način neočekivano zahvaljivao Ocu prije nego što je umnožio kruhove (Mt 14,19) ili prije negoli će uskrisiti Lazara (Iv 11,41).

41 Usp. Albert VANHOYE, *Il dinamismo dell'Eucaristia*, 110.

9.2. Ovo činite meni na spomen

Dva od četiri izvještaja o ustanovi euharistije sadrže u sebi Isusovu zapovijed „Ovo činite meni na spomen“ (Lk 22,19; 1Kor 11 24.25).⁴² Svi sinoptički izvještaji izričito kažu da je Isus slavio svoju posljednju večeru s dvanaesticom. Isus je dakle zadaću i ovlast slavljenja euharistije povjerio isključivo apostolima koji su kasnije to prenijeli na biskupe i prezbitere. Na temelju ovih činjenica Tridentski koncil zaključio je kako je Isus ustanovio ministerijalno svećeništvo upravo na posljednjoj večeri riječima „Ovo činite meni na spomen“.⁴³ Novi zavjet nigdje nam ne govori afirmativno o apostolima i prezbiterima kao predsjedateljima euharistije, ali to nigdje ni ne niječe. Hipolit u svome djelu „*Traditio apostolica*“, koje predstavlja najstarije svjedočanstvo o obredu ređenja prezbitera, već oko 215. po Kr. jasno govori da su predsjedatelji euharistije isključivo biskupi u zajedništvu s prezbiterima.⁴⁴ Teško je zamisliti da je praksa prve Crkve bila bitno različita.⁴⁵

Isusovu zapovijed „Ovo činite meni na spomen“ moguće je međutim shvatiti i u širem smislu. Upućena je ne samo predsjedateljima, nego čitavoj zajednici vjernika koja je pozvana slaviti euharistiju. Odnosi se ne samo na obredno ponavljanje Isusovih riječi i gesta na posljednjoj večeri, nego ima i egzistencijalnu dimenziju koja se temelji na značenju euharistijskih znakova i riječi. Isus ne želi da ga se njegovi učenici i budući vjernici slaveći euharistiju samo obredno spominju, nego da ga sjedinjeni s njime u euharistiji i nasljeđuju upravo onakvoga kakvog ga euharistija naviješta i upri-
sutnjuje⁴⁶. Isusova zapovijed ne traži od vjernika samo da euharistiju

42 Lukin i Pavlov izvještaj o ustanovi euharistije plod su jedne tradicije i liturgijske prakse (antiohijske), a Markov i Matejev druge (jeruzalemske). Do ovoga se zaključka došlo na temelju određenih sličnosti i razlika u samim izvještajima.

43 Usp. Lesław D. CHRUPCAŁA, „Fate questo in memoria di me“ (Lc 22,19b; 1Kor 11,24.25): Ma fare che cosa esattamente? Storia, teologia e prassi a confronto, u: *Liber Annuus*, 53 (2003.) 1, 127.

44 Usp. Theodor SCHNEIDER (ur.), *Nuovo corso di dogmatica*, 2, Brescia, 2005., 418.

45 Rebić naglašava da u prvoj Crkvi euharistiju slavi čitava zajednica. Kada Pavao u 1Kor 11 šalje opomene u vezi sa slavljenjem euharistije, ne šalje ih tek nekom pojedincu koji predsjeda zajednicom nego čitavoj zajednici. Autor ipak priznaje da je euharistiji u Korintu predsjedao Pavao, a moguće je da je u njegovoj odsutnosti to činio netko koga je Pavao postavio da bude odgovoran za zajednicu. Usp. Adalbert REBIĆ, *Pojam i služba svećenika*, 41-42.

46 Spomen na Isusa u euharistiji sastoji se ne samo u obredu, a ni u teoretskom poznavanju misterija njegove smrti, „nego prije svega u imitaciji, nasljedovanju i utjelovljenju njegove ljubavi u vlas-

slave, nego da euharistijski i žive. Uzevši u obzir ovakvo shvaćanje Isusove zapovijedi možemo zaključiti da ona ne predstavlja ustanovu samo ministerijalnog, nego i općeg svećeništva. I jedno i drugo svećeništvo imaju svoj izvor u pashalnom misteriju koji se u euharistiji uprisutnjuje.

9.3. Euharistija i duhovne žrtve

Duhovne žrtve, specifične za krsno svećenstvo, tijesno su povezane s euharistijom. Naime, poticaj za duhovne žrtve vjernici dobivaju od Kristove žrtve koja se uprisutnjuje u euharistiji. Osim toga, vjernici prinose Bogu duhovne žrtve isključivo „po Isusu Kristu“, njegovim posredništvom koje se ostvaruje upravo euharistijom. Kristovo posredovanje Božje ljubavi preko ministerijalnog svećeništva događa se na osobit način upravo euharistijom u kojoj vjernici sakramentalno ujediniuju svoj egzistencijalni prinos s Kristovom žrtvom na križu kako bi svoj život živjeli s onom poslušnošću Ocu i s onom ljubavi prema braći s kojom je on umro. Sjedinjujući se u euharistiji s Kristom (usp. Iv 6,56) vjernici ulaze u dinamizam novoga Saveza i primaju dar Božje ljubavi kao nužan preduvjet za življenje svoga krsnoga svećenstva. Snagom i inspiracijom euharistije vjernici žive svoje svećeništvo stavljajući sami sebe na raspolaganje Božjoj ljubavi kako bi se njihovim velikodušnim služenjem bližnjemu ta ljubav proširila po svemu svijetu i tako stvorilo istinsko zajedništvo među ljudima.

Zaključak

Cilj ovoga članka bio je osvijetliti temu novozavjetnoga svećeništva i povući neke paralele s temom euharistije. Na kraju se mogu u formi teza navesti najvažniji zaključci. U svakom slučaju, Novi zavjet daje prednost egzistencijalnoj liturgiji pred onom obrednom. Uostalom, Isusova žrtva po kojoj je posvećen za velikoga svećenika bila je čisto egzistencijalne naravi. Tema Isusova svećeništva koju obrađuje Poslanica Hebrejima nije važna samo

---

titom životu“. Usp. Lesław D. CHRUPCAŁA, „Fate questo in memoria di me“, 153.

kristološki nego i ekleziološki. Budući da i krsno i ministerijalno svećenstvo participiraju na Isusovu svećeništvu, važno je znati kakav je svećenik Krist da bismo znali živjeti vlastito svećeništvo. Autentičan odnos s Bogom i bliskost s ljudima karakteristike su koje nužno trebaju krasiti ministerijalno svećeništvo koje participira na Kristovu posredništvu za izgradnju Crkve. Nužne su međutim i za krsno svećenstvo koje ima svoj model u Kristu koji je na križu prionio samoga sebe Bogu, preobražavajući svoju smrt u čin ekstremne ljubavi prema Ocu i braći. Za ministerijalno je svećenstvo također bitno uočiti da Krist svoju kraljevsku vlast postiže svećeničkom žrtvom, tj. služenjem. Euharistija kao sakrament koji uprisutnjuje žrtvu po kojoj je Isus posvećen za velikog svećenika i po kojoj je u Isusu sklopljen novi Savez između Boga i čovjeka izvor je onoga dinamizma Božje ljubavi bez koje je prinošenje duhovnih žrtava nemoguće. Odnos između euharistije i krsnoga svećenstva pokazuje da je obred u službi egzistencije. Samo u jedinstvu s Kristom vjernici mogu postati dionicima novoga Saveza koji je u njemu sklopljen, postići snagom Duha vlastitu unutarnju preobrazbu i onda unositi Krista i njegove vrednote tamo gdje ih nema. U isto vrijeme euharistija, kao vrhunski izraz Kristova posredništva Božje ljubavi za posvećenje Božjega naroda, očituje svu veličinu ministerijalnoga svećeništva kojim se to posredništvo ostvaruje.

THE PRIESTHOOD IN THE NEW TESTAMENT AND ITS RELATIONSHIP WITH THE EUCHARIST

Summary

The article presents the theme of priesthood in the New Testament, and its relationship towards the sacrament of Eucharist. The Gospels do not explicitly mention Christian priesthood, but clearly prefer the existential worship in “Spirit and truth” compared to the temple ritual. The priesthood of Christ is presented according to the epistle to the Hebrews, and relying on the publications of Albert Vanhoye. Jesus’ priestly qualities are presented: his relationship with God (faithful) and proximity to man (merciful). Without these qualities that are perfected in passion, his mediation would not be efficient. The newness of the priesthood of Christ in relationship to the Old Testament priesthood is presented. According to Hb, Christ, being a high priest, is the mediator of the New Covenant. Because of his priestly sacrifice on the cross, realized according to the “Eternal spirit” (Hb 9,14) Jesus’ death is transformed into a instrument of the New Covenant in which faithful enter through their unity with Christ. Jesus is consecrated for a High Priest not by rites of separation, but by his death that made him totally proofed in solidarity with man and in obedience to Father. Christ’s priestly sacrifice is new in respect to the goal, content and the way of offering. The goal is Christ’s inner transformation, it contains Jesus’ body, and it is consecrated by the fire of the Holy Spirit. Jesus is a priest according to the order of Melchizedek, and as such, unlike the Old Testament priests, in sue to the unique sacrifice remains a priest for ever and the only mediator between God and man. The newness of the priesthood of Christ the openness to a twofold participation: through the baptismal and ministerial priesthood. The baptismal or royal priesthood is mentioned in the 1st epistle of Peter and in Revelation. New Testament is only preparing in view of the ministerial priesthood the application of the term “priest” to the ministers of the Church, suggesting the need of their mediating role in the edification of the Church. In the last part

of the article, the author presents the relation of the New Testament priesthood and the Eucharist. Celebrating the Eucharist, the faithful are unified with Jesus, who as a High priest mediates the dynamism of Father's and his love mediating thus the New Testament, i.e. a true communion with God and man. In the Eucharist, Christ, the High priest, through the ministerial priesthood mediates to the faithful the force of love, necessary in the offering of spiritual sacrifices, i.e. necessary for living the royal priesthood.

Key words: *priest, High priest, baptismal priesthood, ministerial priesthood, sacrifice, Eucharist, New covenant.*